

Motion till riksdagen

1989/90:Ju412

av Rolf Dahlberg m.fl. (m)

Partssammansatta domstolar och specialdomstolar

Inom flera betydelsefulla rättsområden finns s.k. partssammansatta domstolar. I dessa finns, utöver lagfarna ledamöter, även ledamöter utsedda av vissa intresseorganisationer.

Många känner oro över att de särskilt utsedda partsrepresentanterna i de partssammansatta domstolarna och nämnderna inte i alla sammanhang skulle kunna frigöra sig från bindningen till den part som utsett vederbörande som dess representant i domstolen.

Partssammansatta domstolar är fristående från de allmänna underrätterna och utgör s.k. specialdomstolar. Ofta finns ingen eller endast en begränsad rätt att överklaga dessa domstolars avgöranden. Mot exempelvis arbetsdomstolen eller marknadsdomstolens domar kan talan inte föras.

En risk med fristående domstolar, som har att tillämpa särskilda regler inom ett visst rättsligt område, är att snarlika rättsliga frågor kan bedömas helt olika i skiftande specialdomstolar och allmänna domstolar. Detta är självfallet olyckligt.

Det kan vidare inträffa att en tvist som parterna uppfattar som nödvändig att lösa i ett sammanhang och önskar avgjord i en och samma domstol måste handläggas i skilda domstolar. Detta medför minskade möjligheter för allmänheten att förutsäga följderna av vissa rättshandlingar. Förekomsten av sidordnade rättssystem minskar således rättssäkerheten.

Det kan nämnas att vissa former av specialisering av domstolsväsendet har behandlats av rättegångsutredningen (SOU 1987:13).

Enligt utredningen har utvecklingen beträffande specialisering av domstolsväsendet nu gått så långt att det gäller att välja väg, antingen en fortsatt utarmning av de allmänna domstolarna eller en återgång till ett mera enhetligt domstolsväsende. Utredningen förordade den senare lösningen. Enligt utredningen skulle prövningen av fastighetsmål ankomma på samtliga tingsrätter. Vidare skulle även hyres- och arrendenämndernas uppgifter kunna överföras till tingsrätterna. Slutligen skulle också handläggningen av ekomål kunna ske vid samtliga tingsrätter. Utredningen menade vidare att det borde vara möjligt att överväga att överföra även sjörättsmål, tryckfrihetsmål, vissa mål rörande upphovsrätt samt va-mål till tingsrätterna. Regeringen har nyligen tillsatt en parlamentarisk kommitté som skall se över domstolarnas uppgifter, arbetsrätt och organisation. Av allt att döma kommer kommitténs arbete inte att omfatta frågan om specialdomstolarna.

En annan lösning är att behålla specialdomstolarna men låta dem utgöra första instans. Därmed skulle talan mot deras avgörande kunna föras hos hovrätterna och ytterst hos högsta domstolen.

Mot. 1989/90
Ju412

Vad särskilt gäller arbetsdomstolen skulle dess uppgifter kunna begränsas till att döma tvister mellan kollektivavtalslutande parter.

Genom de nämnda modellerna skulle allmänhetens tilltro till domstolarna öka och risken för oenhetlig bedömning av likartade rättsliga frågor begränsas.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen hos regeringen begär en fullständig översyn av systemet med partssammansatta domstolar och specialdomstolar.

Stockholm den 25 januari 1990

Rolf Dahlberg (m)

Jerry Martinger (m)

Göthe Knutson (m)

Birgit Henriksson (m)

Göran Ericsson (m)

Inger Koch (m)

Carl G Nilsson (m)

Allan Ekström (m)

Ewy Möller (m)

Charlotte Cederschiöld (m)

Filip Fridolfsson (m)

Eva Björne (m)